

Nr 351

Av herr **Palm m. fl.**, om *personalförstärkning vid stockholmsdomsagorna.*

(Lika lydande med motion nr 404 i Andra kammaren)

Sedan flera år tillbaka har den procentuellt största folkökningen i riket ägt rum inom Stockholms län och särskilt koncentrerats till de sex domsagorna inom stockholmsområdet. Enligt preliminära siffror för år 1962 ökade befolkningen i riket med omkring 42 000 personer. Härav belöpte icke mindre än omkring femtio procent på nämnda stockholmsdomsagor. Befolkningen ökade inom dessa domsagor från 360 880 personer år 1959 till omkring 426 000 personer år 1962 eller således med omkring 65 000 personer. För år 1962 har angivits följande befolkningssiffror för domsagorna:

Sollentuna-Färentuna	89 373
Solna	53 739
Svartlösa	49 611
Södertörn	86 397
Södra Roslags	110 400
Stockholms läns västra	37 324
	426 844

Den stegrade befolkningsökningen inom domsagorna har helt naturligt kommit att medföra ökat arbete inom deras häradsrätter. Svea hovrätt har också i sitt till Konungen ställda förslag till anslagsäskanden att föreläggas innevarande års riksdag framhållit att domsagorna i området kring Stockholm sedan flera år tillbaka uppvisar en utomordentligt snabb och kraftig ökning av antalet mål och ärenden. Hovrätten har tillagt att denna utveckling kan tänkas fortsätta i än snabbare takt sedan befolkningsökningen inom Stockholms stad numera synes ha avstannat och att det alltså finnes grundad anledning att anta att måltillströmningen kommer att fortsätta att öka i snabb takt i dessa domsagor. Enligt hovrättens mening måste därför särskild hänsyn tas härtill då det gäller att bedöma domsagornas personalbehov.

Vissa nyligen upprättade statistiska uppgifter avseende stockholmsdomsagorna visar att förhållandena under år 1962 gestaltat sig än allvarligare än vad hovrätten antagit. Balanserna av mål och ärenden å såväl domare- som inskrivningsavdelningarna har ökat i en omfattning som inger allvarliga farhågor. Det kan här nämnas att antalet inkomna brottmål vid dessa domsagor år 1961 utgjorde 4 726 och år 1962 stigit till 5 371, en ökning således

med omkring 650. Antalet från år 1962 balanserade (icke avgjorda) brottmål uppgick den 1 januari 1963 uti domsagorna till sammanlagt icke mindre än 1 729. Även för övriga mål och ärenden har en motsvarande ökning skett. Vad särskilt gäller inskrivningsärendena kan nämnas att antalet lagfarts- och inteckningsärenden ökade från omkring 54 000 år 1961 till omkring 57 000 år 1962 samt att antalet gravationsbevis inom samma tidrymd steg från omkring 22 000 till omkring 26 000. Vid flera av domsagorna råder, i likhet med vad som gäller för flertalet domsagor i riket, eftersläpningar med expedieringen av inskrivningsärenden. De menliga följder eftersläpningarna åsamkar kreditinstitutet och de enskilda låntagarna ligger i öppen dag. Justitieombudsmannen har också i sin ämbetskrivelse till Konungen den 19 december 1962 med skärpa understrukit de allvarliga konsekvenserna av en sådan utveckling (se JO:s ämbetsberättelse 1963 sid. 139 ff).

Uppenbart är att arbetssituationen i stockholmsdomsagorna är särskilt ansträngd. En granskning av omnämnda statistiska uppgifter ger klart belägg härför. Av uppgifterna framgår till exempel att å domsagorna vid årsskiftet fanns en balans av sammanlagt cirka 1 000 s. k. trafikmål, av vilka omkring 225 eller 1/4 avsåg rattfylleri eller rattonykterhet. Av trafikmålen hade icke mindre än omkring 360 inkommit före den 1 oktober 1962, därav omkring 100 före den 1 april 1962. För samtliga dessa domsagor synes gälla att övriga brottmål behandlas med förtur framför trafikmålen. I Södertörns domsaga, där antalet balanserade trafikmål vid årsskiftet uppgick till ett så stort antal som omkring 400, av vilka cirka 100 avsåg rattfylleri eller rattonykterhet, uppskattades under hösten 1962 den genomsnittliga tid som förflyter från det ett mål om rattfylleri eller rattonykterhet inkommit till dess huvudförhandling äger rum till ej mindre än sex månader. Motsvarande tid för övriga trafikmål i domsagan uppskattades till tio månader. Enligt uppgift förekommer ofta att åtal för trafikbrott väckes först omkring sex månader eller mera efter brottets begående. Detta beror i sin tur på att en besvärande arbetsbörda finns också hos polis- och åklagarmyndigheterna. Särskilt när det gäller trafikmålen får detta högst menliga konsekvenser för den enskilde. Ofta förekommer att trafiksyndaren lagföres först ett, ja, till och med två år efter det trafikbrottet begicks. Svårigheterna för domstolen att utreda och avgöra dessa alltför gamla trafikmål är uppenbar.

Trafikmålskommittén, som tillsattes den 23 mars 1961, kommer enligt uppgift under innevarande halvår att avge förslag till åtgärder syftande till att förenkla avgörandet av trafikmål. Emellertid torde en sådan reform — av rent tekniska skäl — icke kunna träda i kraft förrän tidigast den 1 januari 1965, beroende på förstatligandet av rådhusrätterna och det kommunala polisväsendet. Som, enligt uppgift i dagspressen, 1957 års trafiknykterhetskommitté avser att föreslå — förutom att promillegränsen vid rattfylleribrott sänks — att behandlingen av körkortsindragningarna överföres från länsstyrelserna till domstolarna, måste det såvitt vi kan bedöma vara synnerligen tveksamt om någon lättnad i domstolarnas arbete med trafikmålen verkligen är att påräkna.

Riksdagen har under den gångna hösten antagit den omfattande lagstiftning om strafflagsbrott som redovisas i det nya förslaget till brottsbalk. Lagstiftningen skall träda i kraft den 1 januari 1965. Detta datum måste bli en särskilt kritisk tidpunkt för domstolarna. Enligt vår bestämda mening bör de arbetstyngda stockholmsdomsagorna icke ha någon besvärande målbalans vid detta kritiska datum, om ej statsmakternas syften med den nya lagstiftningen skall bli förfelade. Skyndsamma åtgärder måste därför vidtas för att den nuvarande högst avsevärda målbalansen skall vara avarbetad senast den 1 januari 1965.

Det anförda utvisar att domsagorna i stockholmsområdet för att fylla sin funktion i samhället måste tillföras kraftiga personalförstärkningar. Detta torde för övrigt gälla även för de inom Stockholms län belägna Norra och Mellersta Roslags domsagor.

Väl har, som omnämnts i justitieombudsmannens ämbetsskrivelse, betydande personalförstärkningar tillförts landets domsagor för att råda bot på eftersläpningarna på deras inskrivningsavdelningar. Dessa förstärkningar har emellertid — såvitt man kan bedöma av resultatet av förfrågningar om arbetsläget i oktober 1962 — icke varit tillräckliga för att avhjälpa eller ens minska eftersläpningarna, vilka nu vidlåder mer än hälften av inskrivningsavdelningarna vid landets 118 domsagor. Enligt justitieombudsmannen sammanhänger detta måhända med att domsagornas arbetsbördan allmänt sett ökats undan för undan och att den nytillkomna personalen i ej ringa utsträckning måst tas i anspråk för andra behov vid domsagorna än inskrivningsarbetet. Det kan särskilt omnämnas att enligt återopade statistiska uppgifter under år 1962 inom Sollentuna-Färentuna domsaga antalet in-teckningsärenden ökat med ungefär 50 procent och antalet gravationsbevis nära nog fördubblats. Detta synes — eftersom domsagan trots ökningen praktiskt taget förmått hålla den för inskrivningsärenden stadgade expeditionstiden — ha medfört att en besvärande målbalans uppkommit å dess domaravdelning.

Mot bakgrunden av angivna förhållanden är det med förvåning som vi konstaterat att åtskilliga av de i Svea hovrätt föreslagna personalförstärkningarna för stockholmsdomsagorna icke ansetts kunna framföras i statsverkspropositionen. Detta framstår som än märkligare då hänsyn togs till att hovrättens anslagsäskanden för dessa domsagor grundar sig på beräkningar avseende 1961 års siffror för avgjorda mål och ärenden. De statistiska uppgifterna för år 1962 visar att den pågående ökningen av mål och ärenden fortsätter i än starkare takt än hovrätten i sin anslagsskrivelse befarat.

Enligt vårt förmenande måste kraftiga åtgärder vidtagas för att råda bot på de för stockholmsdomsagorna besvärande arbetsförhållandena, vilka medför allvarliga konsekvenser för den inom domsagorna bosatta befolkningen. Vi anser det vara ett oeftergivligt krav, att dessa domsagor tillföres sådana förstärkningar av personal och andra resurser att de förmår avarbeta den påtalade balansen av mål och ärenden tills den nya strafflagstiftningen trä-

der i kraft. Vidare bör domsagorna vara så utrustade att de även i fortsättningen förmår att i huvudsak under året avgöra de mål och ärenden som inkommit under samma år. Vi vill därför föreslå att dessa domsagor snarast tillföres denna arbetskraftsförstärkning, som bör uppdelas på en *ordinarie* personalförstärkning och en *tillfällig* sådan, den sistnämnda avseende tiden fram till den 1 januari 1965.

Beträffande den *ordinarie* personalorganisationen för stockholmsdomsagorna bör nämnas att häradshövdingarna i domsagorna i sina till hovrätten avgivna anslagsäskanden begärt:

Sollentuna-Färentuna: en tingsdomare, en tingsnotarie och ett icke rättsbildat biträde.

Solna: ett fiskalskompetent biträde, två tingsnotarier och ett icke rättsbildat biträde.

Stockholms läns västra: en tingsdomare, ett fiskalskompetent biträde (under sex månader), en tingsnotarie och tre icke rättsbildade biträden.

Svartlösa: en tingsdomare (med bibehållande av fiskalskompetent biträde), en tingsnotarie och två icke rättsbildade biträden.

Södertörn: en tingsdomare, en tingsnotarie och ett icke rättsbildat biträde.

Södra Roslags: en tingssekreterare, två tingsnotarier och tre icke rättsbildade biträden.

Hovrätten, som framhållit behovet av kraftig personalförstärkning för domsagorna, har emellertid i sina anslagsäskanden — utan närmare motivering — starkt beskurit häradshövdingarnas framställningar och endast föreslagit förstärkning med sammanlagt två tingsdomare, en tingssekreterare, sex tingsnotarier och nio icke rättsbildade biträden.

Hovrättens och häradshövdingarnas anslagsäskanden ger enligt vår bestämda uppfattning vid handen att stockholmsdomsagorna böra tillföras en kraftig förstärkning av den *ordinarie* personalorganisationen, i varje fall minst av den omfattning hovrätten begärt. Vidare är det nödvändigt att domsagorna snabbt erhåller en sådan tillfällig personalförstärkning att den nu rådande balansen blir avarbetad till den 1 januari 1965.

Beträffande den *tillfälliga* förstärkningen bör denna utgöras av icke blott kvalificerad domarpersonal, hovrättsjurister, utan även erforderligt antal notarier och skrivbiträden, så att inte den tillfälliga juristförstärkningen sätter arbetets jämna och regelbundna fortgång på domarkanslierna ur spel. Det krävs alltså att hovrättsjuristen alltid utrustas med en notarie och ett skrivbiträde, om avarbetningen av balansen av mål och ärenden skall kunna ske i angiven utsträckning. Enligt vår mening och vid en flyktig granskning av det statistiska materialet bör den med balans mest belastade domsagan (Södertörn) tillföras två hovrättsjurister och de övriga av målbalanser besvarade domsagorna vardera en hovrättsjurist, samtliga med åtföljande notarier och skrivbiträden. Det kan ifrågasättas om icke Stockholms läns västra domsaga, vilken icke lär vara utrustad med erforderlig rättsbildad personal, även bör tillföras ett fiskalskompetent biträde under sex månader av året. Likaså bör övervägas om ej den av inskrivningsärenden hårdast be-

lastade domsagan (Södra Roslags) bör tillföras ytterligare förstärkning av icke rättsbildade biträden för att snabbt avarbeta balansen. Slutligen bör Sollentuna-Färentuna domsaga, i avbidan på att lokaler erhålles som möjliggör inrättande av en särskild inskrivningsdomarbefattning, erhålla ytterligare en notarie för sin inskrivningsavdelning.

Väl har hovrätten i motiven till sina anslagsäskanden för underlydande domsagor uttalat, att hovrätten under de senaste åren haft brist på fiskalspersonal, huvudsakligen beroende på rekryteringssvårigheter, och att det därför icke varit möjligt för hovrätten att i önskvärd utsträckning ställa hovrättsjurister till förfogande för tillfällig hjälp i arbetstyngda domsagor. Enligt vår mening måste emellertid läget vid stockholmsdomsagorna bedömas så allvarligt att extraordinära åtgärder är väl motiverade. Det förefaller oss viktigare att domsagornas målbalans nedbringas till normal omfattning än att nuvarande tider för målens behandling i hovrätten hålles. En dylik omfördelning av balanserade mål mellan hovrätten och domsagorna synes för rättskipningens säkra bedrivande rimligare. Möjligheten att från andra hovrätter tillfälligt få låna fiskaler eller assessorer bör icke vara utesluten. Icke heller synes formellt hinder möta mot att revisionssekreterare i särskilda fall ställes till domsagornas förfogande för handläggning av större eller mera svårbedömbara mål.

Med stöd av vad som anförts i motionen hemställes,

att riksdagen

i första hand i samband med behandlingen av andra huvudtiteln för budgetåret 1963/64 till Svea hovrätt måtte anslå 294 084 kronor för erforderliga personalförstärkningar och tjänsteförändringar vid de sex nämnda stockholmsdomsagorna,

i andra hand i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att Kungl. Maj:t till 1964 års riksdag vidtager åtgärder i motionens syfte, därest icke medel för avarbetning av balansen av mål och ärenden vid berörda domsagor redan under innevarande budgetår kan ställas till Svea hovrätts förfogande.

Stockholm den 25 januari 1963

Sture Palm

Annie Wallentheim

Erik Jansson